

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 e
 Helyben házhoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 e
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 e

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétde és
 szombat utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldésénél
 vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, augusztus 9.

Miért kevés a kispap?

Ismétlően nemcsak egyházmegyei kormányoknál, nemcsak társaságokban, hanem immár a sajtóban is szóba kerül, hogy a katolikus egyházmegyékből évről-évre nagyobb lesz a paphiány.

Ez szomorú tény, nagyon szomorú és ha ez irányban kellő gondoskodás nem történik, nagyon nagy baj származhatik belőle.

Ifjaink mind kevesebben keresik fel a konkurzusokat s akik jelentkeznek is, azok is a gyöngébb tehetségűek közül kerülnek ki, meg a társadalom legszegényebb és nevelésben elmaradottabb osztályából. Nem mindenütt van ez így, de így van sok helyen nagyon. A váradi f. sz. egyházmegyében volt most elég jelentkező, de azért a paphiány itt is érzik.

Eleve kijelentem, hogy ez a jelenség a görög katolikus egyházmegyékből is előfordul, sőt itt a klerikusok fokozatos apadása ma már aggasztó mérvet öltött. Az az ellenvetés tehát, hogy a mai fiatal ember azért nem akar papnak menni, mert ott családot nem alapíthat, elveszik. A görög rítusu papok nőülhetnek és ily módon mégsem jelentkeznek elég számmal arra való ifjak.

A baj oka nem a családi élet szeretete, hanem az ifjaknak a középiskolákban évről-évre növekvő romlottsága, vilá-

gias szelleme, sőt mondjuk ki, léhasága.

A tanárság évről-évre szomorubb eredménnyel végzi fáradságos munkáját. Mind kevesebb a szorgalmas tanulók száma, mind nagyobb a stréberek hada.

Az erkölcsi romlottság csaknem lehetetlen mérvet ölt. Negyed, ötöd osztálybelieket kellkorcsmázás és tiltott helyek látogatása miatt kicsapni. Az óramulasztások száma évről-évre nagyobb. A fiúk a tanárokkal szemben egyre kihívóbbak, vakmerőbbek és engedetlenek. A fegyelmezés eszközei pedig teljesen elégtelenek arra, hogy az állatias süllyedőket vissza lehessen vezetni a jó útra.

A középiskolák csődbejutását emlegetik sokan, ami mindenestre túlzás, nagyon erős túlzás. Annyi azonban igaz, hogy középiskolai rendszerünk a mai alapon meg nem állhat. Már magában a tantervben nemcsak hibák, de merő lehetetlenségek vannak. Például legyen szabad felhoznom csak azt, hogy az ötödik osztályban retorikát a hatodikban poetikát tanítani teljességgel lehetetlen. Maga a tanterv, bármennyire dicsekszünk vele, sem nem reális, sem nem nemzeti, sem nem klasszikus irányú. A latin és görög nyelv háttérbe szorításával az élő nyelvek előtérbe nem toltak. A fizikai ismeretekről nem is lehet komolyan szólni. Sok mindentől tanulnak ifjaink mutatványokat, de rendszeres áttekintésük, alapos tudásuk nincsen semmi téren. Az unalmas órák után örült módon keresik

a szórakozások megengedett és meg nem engedett nemeit és olvasnak atheista könyveket, szocialista lapokat és pornografikus szennyiratokat.

Igy tönkretett ifjakból nem válnak ki papnak való elemek sohasem.

Az állami gimnáziumok eddig sem adtak papoknak való elemeket. A katolikus főgimnáziumok azok, ahonnan a helyzet szanalását még várni lehetne.

Ámde a világias szellem ide is befészkelte magát. Ismerünk katolikus főgimnáziumot, ahol egyetlenegy fészület vagy szentkép sem emlékezteti az ifjút, hogy szent helyen van. A fegyelmezésnek, a vallásos érzület ápolásának katolikus intézetekben szigorubbna kellene lennie.

Ha az a katolikus érzésben, katolikus légkörben, jó társaságban és vallásos meggyőződést erősítő egyletekben és olvasmányok között növekedő ifjú önmagától belátja, hogy bizony érdemes dolgot papnak menni, akkor a konkurzusok ismét látogatottak lesznek.

Csak hogy ha azt látja az az ifjú, hogy az ő szerzetes tanárai egyre-másra hagyogatják oda a zászlót, amelyre felküdtek és hálálanságukért, melyre rendjüket megalázzák, semmi hátrány, sőt az állami intézetek tárt karokkal fogadják őket, akkor az ifjában meg kell, hogy inogjon a papi állás becsülése és az erkölcsi jellemerő is.

Az én szeretve tisztelt tanár kollégámat, különösen pedig a vallástanárokat legyen szabad figyelmeztetve kérnem,

„TISZÁNTÚL“ TÁROZÁJA.

Takarékosság.

Marcel Carrés, 32 éves.

Simonne, a felesége, 24 éves.

Luneh után, mme Carrés jonquillesárga boudoirjában.

Mialatt Simonne tömérdék apróbb-nagyobb vázában a virágjait rendezgeti, szagolgatja, — Marcel a kereveten nyújtózik és cigarettet szív a törökösen felszolgált fekete kávé mellé.

Marcel: Mit csinálunk ma este? Elme gyünk valahová? Meg vagyunk hívva valamerre. Mi van a társaság programján? . . .

Simonne: Semmi.

— Csodálatos! Nos jól van. Ha tehát balegyezel, ebédeljünk a Champs Elyséesben: onnan aztán elmehetünk valamelyik boulevard-színházba.

— Ma estére itthon készítettem ebédet . . . fölösleges volna tehát vendéglőbe menni. Különbösen is egyszer lehet olyan áldozatot hozni, hogy itthon maradjunk. Nemde? Legalább megtakarítjuk a pénzt. De ha néked unalmas, hogy az estét kettesben töltsük . . .

— Épen nem! Milyen okos vagy te, édesem! Hiszen tudod, hogy legnagyobb gyö-rűségem az ha csak veled vagyok . . . (Az

ablakhoz megy.) Micsoda utálatos idő! Csak aztán az egész július hónap ne legyen esős. (Visszamegy a kerevethöz s ott ismét elnyújtózik.) De mond csak, édesem, hova megyünk az idén nyárra?

— Ahová akarod.

— Ne feledd, hogy hivatalosak vagyunk a Boumdihais-ék yachtjára norvégiai utazásra, amely gyönyörűnek ígérkezik.

— Ugyan, édesem, hiszen ez a yachtkirándulás piknikszerű közös vállalkozás lesz s mindenki a maga részét fizeti. Beláthatod, hogy máhként nem tartanék velük! Nemde?

— Természetesen. Csekhogy tudjuk, hogyan szoktak a Bohumdihaisék utazni, ha lépést akarunk velük tartani, tenger pénzbe kerülne.

— Jól van, édesem, amint akarod; ne menjünk velük . . . Tehát egyedül, ketten menjünk Skóciába, a tengerpartra.

— Ez is túlságosan drága. Egyáltalán a legokosabb lesz ha ez idén nem megyünk sehová, messzi vidékre.

— Jól van, drágám. Tehát adj tanácsot te. Talán La Gorenne-Bezous?

— Oda sem. Egyszerűen rokonokhoz megyünk Frobertoiba.

— Gyönyörű kilátás! Brrr . . .

— Azért megy az ember falura, hogy kipihenje a városi életet . . . Es ez a nyaralás legalább takarékoság szempontjából is hasznunkra lesz.

— Mondom, úgy beszélj, mintha az utolsó frankunkat váltanánk fel!

— Nos, épen eleget vesztettünk az idén. Legalább én azt hiszem . . . Kétszáz ezer frank a Basonard bank révén vesztett el: nem is szólva arról a hintőporgyárról, melynek részvénye 2 frankot sem ér ma.

— Sajnos ezt magam is tudom.

— Nos, ha tudod, akkor be kell látnod, hogy takarékoskodnunk kell . . . Lásd, papa tegnap sokat beszélt velem. Azt mondta, hogy ő nagyon boldog, hogy legalább az én hozományom megvan még; de ha így élünk, mint eddig, akkor okvetlenül szükséges volna, hogy te valami munka után láss.

— No, ez igazán kacagtató. Egyébb baja nincs a kedves apósomnak? . . . Dolgozzak? én dolgozzak? . . .

— En épenséggel nem látom ezt olyan nevelésesnek. Elvégre az én papám is dolgozott; példát vehetnél róla.

— Helyes, tehát dolgozni fogok. Mától fogva dolgozni fogok . . . csak azt mondd meg, hogy mit? mit???

— Hja, azt néked kell tudnod. Hiszen vannak összeköttetéseid . . . beléphetnél valamelyik vállalatba; nemde?

— Csak ne volna minden annyira elhalmozva emberek által. Gondold meg, hogy vannak mérnökök és más okleveles emberek, akik omnibusz-kalauzoknak szegődnek be. Aztán

nézzenek utánna jobban az ifjusági olvasó könyvtáraknak és átnézet nélkül ne bocsássanak be oda semmit.

A szabadkőműves szellemű és pártállású írók, a saját téves elveik kakuktojásait a legártatlanabb címek alatt rakják le könyvtárainkba. Ki velők onnét!

A másik nagy baj a szemináriumi nevelésbe fészkelte be magát. A fiuknagyon szeretnek a vizsgáknak és nem leendő hivataluknak tanulni. Sok sok felületesség és léhaság fészkelte be magát klerikusaink fejébe is. Ez a felületesség, csekély értékű papi képzettség vezet aztán a nagyszámú kilépésekre még felszentelés előtt és jó, ha csak előtte és nem utána.

Hozzá kell szoktatnunk az ifjuságot ahhoz a gondolathoz, hogy a papi állás egész embert követel. Az egész ember összes élettevékenységét leköti a maga folyton nehezülő terheivel és akadályaiival.

Ha ezt az ifjaknak már korán szóval is példával is megmagyarazzuk, nem félek tőle, hogy a siker elmarad.

Katholikus egyházas szellemet kell bevinnünk a katolikus középiskolákba a szemináriumokba pedig alapos tudást és — aszkézist.

A gimnáziumokban alakíttassanak meg azon vallásos egyesületek, amelyeknek lehetősége fennforog. A vallástanárok ismertessék meg az ifjakkal a papi pálya örömeit, méltóságát, hasznos voltát és az eléje gördülő akadályokat. A fiukat vigyék áldozni minél többször. Hogy szeresse meg Jézust, aki nem szokta meg a vele való érintkezést? . . .

Az a hivatásérzet, amelyet az Isten egyes ifjak lelkébe önt, még csak magva, csiréje a leendő papi pályának. Ápolni, öntözni és nem elnyomni kell ezt a csirát minden katolikus intézetben.

Százezrek és milliók leikiüdvének árt az a könnyelmű ember, aki egy ifju lelkéből, akár gonoszság, akár rossz példa, akár meg nem felelő vise-

let által a papi hivatásnak szeretetét kiöli.

És mégis hányan vannak, akik álürügyek alatt az ifjakat a papi pályától elriasztják.

Hanem azután viseljük is a felelősséget Isten előtt azért a mérhetetlen kárért, amelyet a paphiány miatt ellenségeink nekünk okozni fognak!

Gedeon.

Apponyi a kormány álláspontjáról.

Apponyi Albert grófot a bécsi Zeits egy dolgozó-társa megkérdezte a felől, hogy a mostani kormány meddig marad az ország ügyeinek élén. Apponyi kijelentette, hogy szeptember hó 10. vagy 12-én ugyanis megjelenik jászberényi választói előtt, amikor kötelességének tartja, hogy megismertesse a kormány álláspontját a jövőre nézve. Azért bővebben nem nyilatkozik, annyit azonban előre megállapít, hogy a kormány aligha marad két évnél tovább az ügyek élén. Mert a mostani állapot átmeneti jellegű, mint ilyen bizonyos meghatározott ideig tart, míg t. i. a kormány az elvállalt feladatokat végrehajtja. A kiszabott feladatok egyrészt: az alkotmányos állapot helyreállítását már végrehajtották.

Hátra van feladatuk másik és fontosabb része az általános választói jog törvénybe iktatása. Ugy hiszi, a kormánynak módjában lesz ezt is elvégezni a jövő év derekáig. A kormány különben nem tesz elhamarkodva semmit, kellő megfontolással jár el, de hasznosnak nem tartja az átmeneti állapotot ok nélkül fenntartani.

Ha az általános választói jogot törvénybe iktatják, a mostani kormány bevégezte hivatását, lemond az ügyek vezetéséről, hogy helyet adjon az új kormánynak, mely az általános választói jog alapján egybegyűlt parlament többségéből kerül ki. Es ekkor kezdődik az új éra.

Pártközi konferencia. A képviselőház összeülése előtt az országos függetlenségi és 48-as párt pártközi konferenciára hívja össze tagjait, hogy a jövő feladatait megvi-

tassák, a politikai helyzetet megbeszéljék és a párt országos szervezésére az akció módozatait megállapítsák.

Polónyi Géza igazságügyminiszter e hó végén hazajön Karlsbadból s azonnal átveszi hivatalát, hogy a jövő reformjavaslatait előkészítse. Eddig 14 javaslat van készen Szept. elején ankétet hív össze, amely elé terjeszti a a sajtótörvény módosítására vonatkozó összes anyagot.

Városi közgyűlés.

Egy fél óra alatt végére járt tegnap Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a közgyűlésre kitűzött tárgyaknak s a másik félórát az interpellációk foglalták le; így aztán egy órát töltöttek mégis a városházán azok a városatyák, akik a kánikulában is hű örei a közügyeknek.

Ilyenek azonban tegnap kevesen kerültek, alig huszan látogattak fel a diszes terembe. A bizottsági tagok nagy része távol idegenben hallgatja a tenger mormolását, vagy reperálja a gyomrát a karlsbadi kutaknál.

A fürdő-listákból következtetve, az ősszel heves csatározások lesznek a közgyűlésben, mert több városatya készíti elő a hangszálait Reichenhallban. Így azután nem csoda, ha kevesen vannak ilthon, a kik augusztusban is érdemesnek tartják a szürke tárgysorozat végighallgatását.

A közönség sem érdeklődik ilyenkor a közügyek iránt s teljesen üres karzat adja vissza az előadó aljegyzők érces hangját.

De majd megváltozik ez csakhamar s a szeptemberi közgyűlés érdekes is, zajos is, látogatott is lesz bizonyára.

A tegnapi közgyűlés lefolyása a következő volt:

Glatz Antal főispán elnökölt.

Jelen voltak:

Bozóky Béla, Hlatky Endre, Kiss Dávid, Mezey Mihály, Nozák Rezső, dr Stokker József, Balogh Döme, Beczkay Lajos, Czeglédy Jeremiás, Cser János, Déry János, Schwartz Izidor, Széles Lajos, dr Vueskics Gyula, Feldmann Izidor, Heller Ede, Lövenstein Zsigmond, Weisz Ernő, Plesz Áron, Pognár János, Bordó Ferenc, Juricskay Barnabás, dr Cseresznyés Albert, Gerő Ármán, Komlóssy József, Darvas Lajos, Dus László, Tóth Márton, dr Baróthy Ákos, Kőszeghy József, Ragány János.

A közgyűlés megnívítása után dr Cseresznyés Béla aljegyző felolvasta a polgármester-helyettes jelentését a közigazgatás július havi állapotáról, amelynek érdekesebb adatait már közöltük.

A jelentést tudomásul vették.

A vágóhídi jégkamarak.

Az utóbbi közgyűlésen Balogh Döme interpellált a vágóhídi jégkamarak ügyében hogy már nincs jég s a kamarákat nem lehet használni. A közgyűlés a polgármester választát nem vette tudomásul s így a mostani közgyűlésre lett tárgyalásra kitűzve a kérdés.

A tanács előírta, hogy a télen éppen úgy, mint más években, meg lett hordva a jégkamara s a szeptember 200 köbméter jég van benne.

Balogh Döme a bankót szeretne, a mennyire a jég van most a jégkamarában, 200 köbméter. Személyesen megnézte s csak azt látta, az is rothadó szalag. Azt mondta, hogy a jég ide, amit a főváros elvett, az is rothadt. Nem is csodálom, hogy a jég ilyen állapotban van. A bajon segítenek, hogy a jég mennyiségéről tudjunk valamit.

képzeld el: én és iroda . . . Talán a gázgyár-nál! . . . Mi? Hogyan tetszenék ez neked? . . . Ez a véget jelentené, a tökéletes véget.

— Akkor hát válaszsz valami szabad pályát. Irj.

— Kinek?

— Irj, vagyis csinálj könyveket, szindarabokat . . . hiszen neked van természetes eszed . . .

— Sokkal öregebb vagyok már semmint most kezdjek el valamit. Nem vinném semmire.

— Ha nem akarsz keresni, nem is találhatsz. De te nem is akarsz találni sem. Mit törödsz te azzal, vajjon nélkülöz-e a feleséged? Mit bánod te, ha nyomorba jutunk? Nincs is szived, hogy ezt megérthessed.

— De, édes angyalom, hogy mondhatok ilyet? Természetesen dolgozni fogok ha kell. Megteszek mindent, hogy te ne nélkülözzél. Fát vágok, ucát sepek. Hanem addig még nem jutottunk. Az igaz, hogy odáig egy kissé könnyelműen éltünk; nem számítottam a pénzt. Jól van, belátom én vagyok a hibás; nem tudok a pénzzel bánni. De ezennel te légy a kincstárnok . . . tényleg egyen a pénztárkuics. Tudom, te észszerűn viszed a háztartást és nem tékozolod el a vagyonunkat. Most már tehát nyugodtan élhetünk.

(Csengetés hallatszik.)

A szobalány (Madame, valaki a

fehérnemű üzletből van itt. Madame új ingét hozta haza.

Simonne: Küldje be ide a csomaggal.

(A csomagot felbontják; az új ingek gondos szemle alá kerülnek: a küldőnc ajánlja magát.)

Marcel: Remélem, szépen sikerültek az új ingeid. Igen? meg vagy elégedve? . . . A régi ingeidet elviselted már, nemde?

Simonne: Nem . . . De láttam Dénisenél gyönyörű ingeket és ugyanolyant rendeltem magamnak.

— Mi az ára?

— Nem tulságos sok: 120 frank . . .

— Mind a hat? Nem drága.

— Hova gondolsz! Egynek az ára 120 frank . . . Csak nem akarok, hogy pamutból készült ingeket viseljek? . . . Ezek valódi valenciennesi csipkék! Talán nem épen helyes részemről . . .

— Oh, eszembe nincs egyetlen megjegyzést is tenni a vásárlásaid ellen! . . .

— Istenem, hisz az egész csak szeszély; ezt megengedheted nekem.

— Mindenesetre, édesem.

— Különösen amióta elhatároztad, hogy dolgozni fogsz . . .

Maurice Donnay.

Komlóssy József cáfolja a Balogh állítását. Még 1 és fél méter vastagon van a jég. A rossz tél miatt nem tudott a vállalkozó elég tiszta jeget hordani. Ilyen állapotban van a vágóhídi jégkamara 20 év óta s most jut ez eszébe Balogh Dömének. A jégkamara szerkezete rossz.

Plesz Aron bemutatja magát, hogy mint szakember és városatyja szól a kérdéshez. 17 éve mészáros, de még hust soha nem tett a jégkamrába, mert ott a patkányok összejárják. Más helyen kell havonta 30 forintot fizetnie jégveremért. A jégkamrát nem lehet használni, miért is indítványozza, hogy mentsék fel az illető iparosokat a jégkamrai díjak fizetése alól.

Schwarcz Izidor helyesli azon indítványt, hogy a jégkamrai díjakat ne fizessék a mészárosok.

Bordé Ferenc főjegyző rögtön felszólalt, nehogy elfogadják az indítványt. Kifejtette, hogy most csak a jégkamrát illető interpelláció van tárgyalásra kitézve s nem lehet oly fontos ügyet tárgyalni, mint a jégkamrai díjak kérdése. Különben a vágóhid átalakításának tervei készen vannak s szeptemberben a közgyűlés elé kerülnek.

A tanács előterjesztését tudomásul vették.

A szinigazgató tartozása.

Ugyancsak a júliusi közgyűlésen interpellált **Schwarcz Izidor** a szinigazgató fűtési és világítási díj hátraléka tárgyában s a kérdést tárgyalásra tűzte ki a közgyűlés.

A tanács bejelenti ezuttal, hogy a hátralékok behajtása iránt szigorúan intézkedett; a haladék iránt beadott felebbezést elutasította s ha a szinigazgató nem fizet, végrehajtást eszközölnek.

Schwarcz Izidor a tanács előterjesztését tudomásul vette, de ezuttal is hangsúlyozta, hogy szükséges volna az interpellációkra adott válaszok felvétele a közgyűlés jegyzőkönyvébe.

A tanács előterjesztését tudomásul vették.

Apróbb ügyek.

A tanács előterjesztéséhez képest Papp Emerencia volt községi tanítónő temetési költségeire 300 kora megszavaztak.

Borzássy Béla festőművésznek 600 korona ösztöndíjat egy évre megszavaztak.

A tárgysorozatba felvett kezér vételi és eladási ügyeket a tanács javaslatához képest intézték el.

A betervezett szerződéseket elfogadták, a kért előlegeket és szabadságidőt mind megadták.

Az interpellációk.

Fél 4 órakor került sor az interpellációkra.

Balogh Döme négy ügyben interpellált.

1. A közgyűlés már évekkal ezelőtt elhatározta, hogy a községi iskolák államsegélyének felemelését küldöttség által kéri a minisztertől. A tanács azonban negligálja a határozatot. Mi hátráltatja ezen fontos és sürgős határozat foganatosítását? Hajlandó-e ennek végrehajtása iránt még e hónapban intézkedni a polgármester.

2. **Buffaló Bill** amerikai cirkusz bevonulásával kipróbálta volna a Főutca aszfaltját, miért nem engedték ezt meg, holott a város érdekében lett volna. Ki és kinek akart itt kedvezni, s a főjegyző honnét vette erre a meghatalmazást?

3. **Teleky-utcán** a villamos vasutat nem lehet használni mert a megváltoztatott menetbeosztás szerint fél óráig kell a kocsikra várni, holott a szerződésben kötelezve van a vállalat a sürűbb közlekedésre. Hajlandó-e a polgármester intézkedni, hogy a régi összeköttetés a villamos közlekedésnél visszaállíttassék?

4. **Horváth János** volt vámmellenőr részére nagyobb összeg-t fizetett ki a tanács, a közgyűlés tudta nélkül. Ragaszkodik ahhoz, hogy az erre vonatkozó akták a közgyűlés elé terjesztessenek; lássak, kit terhel a felelősség.

Széles Lajos rámutat, hogy a közgyűlés már elhatározta a városház mellett levő köröspart kiépítését. Most mikor a víz kicsi, lehetne a munkát foganatosítani. Hol késik ez a dolog?

Schwarcz Izidor a vízvezetékekkel foglalkozik. Minden nyáron ijesztenek a közönséget, hogy nem lesz víz. Ennek meggátolására pedig nem teszik meg a szükséges előmunkálatokat. Most is kiadta a lapokba a mérnöki hivatal az ijesztő hírt. Történt-e valami a veszedelem megakadályozására, hogy ne hallja már a közönség a fenyegetést.

A válaszok.

Bordé Ferenc polgármesterhelyettes azonnal válaszolt az interpellációkra. Az államsegély felemeléséért a politikai viszonyok miatt nem mehetett fel a deputáció a miniszterhez, de feliratban kérte a tanács a segély felemelését. Közbeveti, hogy Nagyvárad kapja e címen a legnagyobb összeget. A felterjesztést még e hónapban elkészíti s a polgármesternek módjában lesz a küldöttség dolgában intézkedni. — **Buffaló Billt** azért nem engedték a Fő-utcán át, mert nem voltak az előírt széles talpu kerekekkel ellátva a kocsijai. Az aszfaltot különben még nem vette át a város, tehát helyénvaló volt az elővigyázat.

A villamosvasut menetrendjét nem a tanács intézi, hanem a vállalat. Megfigyelésekből tapasztalták, hogy a Rhédey-kerti vonal forgalmasabb, azért változtatták meg a közlekedés rendjét. Heti vásárokon **Teleky-utcán** is közvetlen kocsik közlekednek a vasúttól. Ha a 3-ik hid kiépül s itt is 2-ös vágányok lesznek, megváltozik a mai rend. — **Horváth János** volt vámmellenőrnek a kérdéses összeget a közigazgatási bíróság ítéletére kellett kifizetni. Ezt bírálni nem lehet. Ha úgy határoznak, az iratokat beterveztik. **Széles Lajosnak** azt válaszolta, hogy a köpart ügye a miniszteriumban van. Megsürgetik. — **Schwarcz Izidor** interpellációjára kijelenti, hogy a vízfogyasztás évről-évre növekedik. A legnagyobb termelési képesség napi 7000 köbméter s most már 6600 a napi fogyasztás. Időnként figyelmeztetni kell a közönséget, hogy ne pocskolja a vizet. Vagy órákat kell behozni, vagy a telepet ki kell bővíteni. Ez utóbbira kész a terv, a miniszteri felülbírással csak a fe-dezetéről kell gondoskodni.

Rövid válaszok után a polgármesterhelyettes által adott válaszokat tudomásul vették s 4 órakor a közgyűlés véget ért.

Nyílt levél.

Irta: Balogh Elemér.

Almosd, 1906. aug. 8.

A Tiszántulban és a Magyar Hirlapban egy igen megszívlelendő vezércikk jelent meg.

Román testvéreinkhez szólott ifj. **Klimentó** János görög katolikus lelkész kedves barátom.

Leikes hangon hívja fel őket, hogy csatlakozzanak a magyar nemzeti eszmékért küzdő férfiak zászlaja alá — és ne taszítsák vissza a nekik nyújtott testvéri jobbot — testvéresülten respectálva egymás nemzeti érzületét, szeres-sük — óvjuk s ha kell védelmezzük együtt ezt a hazát, mely mindnyájunknak istápoló, tápláló édes anyja.

De szép szavak. de régen kellett volna már ezeket hangoztatni.

Udvözöllek román testvér, jobb román vagy te mint azok, kik e haza, e nemzet ellen izgatnak, ha te e nemzet, e haza boldogulását, jólétét szem előtt tartva saját vezéreidet igyekszel a helyes utra vezetni, bizony mondom szivedből beszélsz, hisz ahol a magyar boldogul, épp úgy boldogul ott a román is és apránként

elsimul az a faji gyűlölködés, mi amugy is mesterségesen lett szitva, s a miképpen irád a poklok kapui sem vehetnek rajtunk erőt.

A mult időkben — nem dicsérem — nagyapám diákul konzervált, mert a magyar nyelv az a szép zengetes magyar nyelv az ő kartársai előtt csak parasztnak való lévén.

A Te nagyapád gyűlölködve beszélt mindenről a mi magyar — és csodák-csodája a magyar ma is áll pedig nem csak kül ellenség, nem csak faji gyűlölködés itt bent — emésztgette életerejét — de saját fajtájával egyetértésben sőt édes anya nyelvében is oktalan ellensége volt önön magának.

És ma hála Istennek egy szebb jövődő derengő hajnalán át láthatjuk mi is és látjátok ti is, hogy ezen áldatlan viszonyok honnan rendeztetek.

Ha a magyar annyi támadás dacára is megtartotta mivoltát, jól mondád a fent jelzett cikkedben, hogy érdemes arra miszerint neki testvérijobbot nyujtsatok, érdemes arra, hogy szavában higgyetek. Ez a haza pedig mely véreidnek is édes hazája, méltán megkívánhatja, hogy ti is szeressétek.

Jó uton haladsz kedves atyámfia, mikor véreidhez intő szóval fordulsz — jó nép az én ösmerem őket.

A szomszéd Romániában sok ezer magyar él, szereti a hazát, mely neki kenyeret ad, respectálja az állam törvényeit, beszéli az államnyelvét és ha kell vérevel adozik annak az országnak, melynek fiává szegődött és vice-versa, az ő jogaik is szemelőtt vannak tartva, becsülik bennök a tisztességes állampolgárt, van iskolájok, hol saját anyanyelvükön tanulhatnak, van templomuk, hol vallásuk szerint dicsérhetik az Istent, van szórakoztató, van jótékonyági egyesületük, nem bántja ott őket ezért senki sem.

Milyen szépen meglehetne ugyan arra a mintára csinálni itt bent nálunk is a békét.

Hiszem, hogy a te szózatod sem leend kiáltó szó a pusztában is, idebent e haza határain belől megértendjük egymást egyszer valahára.

Uttörő munkát végzel főtisztelendő Uram; évszázadok óta üzött szerencsétlen politikát kell együtt lehetetlenné tennünk a testvéresüléssel, hogy ne tudjanak többé fajt-fajjal sakba tartani . . . ha sikerül, hasznunk lesz belőle nekünk is, nektek is és a koronás főnek is.

Majdan pedig a haza szeretetében egységessé olvadt fajok egy hatalmas államot képezve óhajtásukat nem Bécsen keresztül juttatandják a felkent magyar király elé, hanem teszik azt itthon Budapesten.

Előre a megkezdett uton!

»Setreascal«

Az orosz forrongás.

Az orosz kabinet megalakult. A reformok utjából tehát ez az akadály is elhárult. A kormány már programot is adott, melynek főpontjai: az agrár- és zsidókérdés megoldása és bíróságok reformja.

Mig **Stolypin** halad a maga utján, azalatt a forradalmi bizottság a katonai zendülések és az általános sztrájk meghiusítása miatt mentegődzik. Egyuttal kilátásba helyezi, hogy gáncsot

vet részleges felkelések szításával a kormány becsületes munkájának.

Távirataink:

Az új kabinet.

Pétervár, augusztus 9. A múlt éjszaka minisztertanács volt, amely hajnali fél háromig tartott. A minisztertanács végképpen befejezte a kabinetalakítást.

Stolypin programja.

Pétervár, augusztus 9. A Stolypin kormány programjának 3 főpontja van az agrár, a zsidó kérdés és a bíróságok reformja. II. Miklós cár törvényeit és az azóta életbeléptetett törvényeket hatályon kívül fogja helyezni.

A forradalmárok terve.

Magdeburg, aug. 9. Pétervárról jelentik, hogy a forradalmi bizottság kijelenti, hogy a sveaborgi és a kronstadti zendülések meghístitása nem fogja a forradalmat feltartóztatni. A bizottság nem akar általános katonai felkelést, mert az a birodalom kiterjedésénél fogva lehetetlen, hanem részleges felkelésekkel sakkban akarja tartani a kormányt és alá akarja ásni a hadsereg fegyelmét, addig is, a míg döntő csapást mérhet az abszolútizmusra.

Forrongó katonák.

Riga, aug. 9. A Frankfurter Zeitungnak jelentik: Az ott állomásozó seregek katonái forronganak. Sok sztrájkoló munkás bejáratos a kaszárnyákba, ahol előadásokat tartanak a katonáknak. A parancsnok tehetetlen a lázadókkal szemben és fél a lázadástól.

Letartóztatások.

Pétervár, augusztus 9. Anarchisták és forradalmárok letartóztatásánál robbanóanyagokkal telt bombákat találtak. A letartóztatott Onipku dumatagot és két forradalmi szocialistát legközelebb törvény elé állítják.

Engedetlen ezredek.

Pétervár, augusztus 9. Az itteni helyőrség ezredei megtagadták az engedelmességet és felebbvalóiknak küldöttségileg kijelentették, hogy nem fognak lőni a sztrájkolókra, mert semmi esetre sem hajlandók rendőri szolgálatot teljesíteni. Péterváron ez idő szerjnt 15.000 a sztrájkoló.

UJDONSÁGOK.

Tisztelett elkerjük vidéki előfizetőinket, hogy *egy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek,* hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **Nagyváradiak a polgármesterek kongresszusán.** A múlt évben úgy tervezték, hogy a polgármesterek kongresszusa ez évben Kassán lesz. Tegnapelőtt jött azután az értesítés, hogy a Kassára augusztus 23-ra kitűzött kongresszust ugyanazon napon Pozsonyban tartják meg. Nagyváradról a kongresszuson Rimler Károly polgármester, esetleg Borái Ferenc főjegyző, továbbá Lukács Ödön tanácsnok vesznek részt.

* **A legtöbb adót fizetők összeírása.** A belügyminiszter most körrendeletet intézett a törvényhatóságokhoz a legtöbb adót fizetők összeírásáról, az atközölag. Az összeírás az eddig követett eljárás alapján fog megőntenni az adóhivatalok segítségével. A körrendelet úgy Biharvármegye, mint a Nagyvárad va-

ros törvényhatóságaihoz tegnap már megérkezett.

* **Ujszülött kir hercegnő.** Ischlből táviratozzák: Mária Valéria kir. hercegasszonynak tegnap kis leánya született. Mária Valériának az ujszülött a nyolcadik gyermeke.

* **Tiszteletbeli fogalmazó.** A tiszteletbeli címekkel keveset ér a tisztviselő, de erkölcsi tekintetben meg van a súlya, mert az érdem elismerése, a becsületes munka jutalma s helyre való tisztviselőnél emeli az önértéket s a munkakedvet. *Glacs* Antal főispán tegnap a városi közgyűlésen *Báthory* László tb. irodaigazgatót tiszteletbeli fogalmazóvá nevezte ki. Ezzel akarván honorálni eddigi, hosszú évekre terjedő munkásságát.

* **Emlékezzünk régiokról!** . . . Még élénken emlékezzünk arra a botrányos lármára, melyet a sajtó egy része mivelt, amikor Somló Bódognak a társadalomtudományi társaságban egy izetlen felolvasása ellen a helybeli kir. kath. jogakadémia tanári kara állást foglalt és miatta a közoktatásügyi miniszterhez felterjesztéssel élt. Boldog boldogtalan ütötte, rugdosta akkor jogakadémiánk derék igazgatóját és tanárait. Azóta az ügy elaludt, csak akkor frissítették fel újra, mikor Somlót a a kolozsvári egyetem tanárává kinevezték. Karrierjét, tudós hírnevét nyilván annak a heccnek köszönhetette. A társadalomtudományi társaság minap tartott közgyűléséről elmélkedvén, érdekes vallomást tesz ez ügyvel kapcsolatban most *Tóth Béla* Esti levelében.

Megtudjuk belőle, hogy akkor tájt küldöttség járt nála felkérni, hogy Somló Bódogot védelmezze meg. Es *Tóth Béla* vállalta a védelmet, de mint utóbb kivallja azért, mert becsapták.

»Ha nekem őszintén megmondják — írja Tóth Béla — miket hirdettek Somló Bódog ur Nagyváradon: akkor én igenis ugyanazt mondtam volna, amit most mondok: ám hirdesse kiki a gondolatait szakadon s ebben senkit se gátothasson meg semmi erő. De álljon talpra tüstént a kritika, s védje meg legelősebb Jegyverével ha kell a magyarságot, ha kell a tisztességet. Rajtam az a baj esett meg, hogy a gondolat szabadsággal egy füst alatt kardot rántattak velem ama professzor urak tanításai mellett is. Mert azzal ámitottak el, hogy ama tanításokban semmi sincsen, amit én alá nem írhatnék, mint tisztességes magyar ember.«

Ah! Hát így ámitották el akkor is a jóhiszemű embereket és a józan közvéleményt. A jövőre nézve jó lesz megjegyezni.

* **Gyermekek a nyilvános helyeken.** Nagyvárad városa szabályrendeletet alkotott a 15 éven alul levő gyermekeknek az italmérő helyiségek és nyilvános mulatságokról való eltiltása tárgyában. A miniszter azonban kifogásokat tett a szabályrendelet nemi intézkedésére nézve. *Gerő Armin* a szabályrendeletet a miniszter kívánságához képest módosította s így terjesztette vissza a tanácshoz.

* **Ismét a vámügy.** Emilitettük, hogy Beczky Artur volt vámfelügyelő és Horváth János volt vámelienőr részére meg kellett fizetni évekre visszamenőleg fizetésük egy harmadát, mert elbocsátásuk ügyében annak idején nem tartotta illetékesnek magát Nagyvárad város közgyűlése a beadott felebbezés elbírálására, a szabályrendelet világos intézkedésével szemben. — Tegnap egy hasonló ügyben érkezett le a miniszter leirata. Özv. Hepperli Józsné néhai férje részére az 1901. október 15-től 1906 június 12-ig járó fizetésének és lakberének kiutalványozása iránt beadott kérvényét elintézés végett megküldte a miniszter Nagyvárad városához. Hepperli szintén el lett bocsátva annak idején a szolgálatból.

* **A magyar nyelv terjesztéséért.** Nagybecskerekén és vidékén a szerb és román polgárok semmiképen nem akarják elsajátítani a magyar nyelvet. Hogy ez könnyebben menjen, egy magyar emberekből álló csoport egyesületet alakított, melynek célja oda hatni, hogy a magyar szellem érvényesüljön. Ez az egyesület minden héten három előadást fog tartani. Az előadás a nép nyelvén tartatnék: szerb, román, német és végül, ha már az idegen nyelveken tartott előadások elérték eredményüket, megkezdik a magyar előadásokat ép úgy mint az iskolákban. Az ily előadások meglehetősen költséggel járnak, melyekre az egyesületnek pénze nincs. Az előadásokra, melyek hazafias érdekek, az egyesület gyűjtést rendez, mely pedig az egész országban. Biharvármegye törvényhatóságát is fölkérték, hogy járuljon e szép cél keresztülviteléhez bizonyos összeggel. A gyűjtés október 31-én lesz bezárva, ez ideig kell, hogy adományokat eljuttassák az egyesülethez.

* **A macedonai pékek.** Városunk aszfalttal takaródzó és villanyfényben uszó utcáit az elmúlt héten három—négy tagból álló Macedoniából való csoportok kóborolták be. Nem tudott velük senki sem beszélni, utoljára is a rendőrség oldta meg a nyelvüket, beszálítván őket a turulos palota labirintos épületebe. Itt előadták, hogy ők macedon pékek és igen olcsón fognak a mi közönségünknek hazai kenyeret sütni. A derék vállalkozók igazolványaik alapján ismét szabadlábba jutottak és kerestek maguknak pékműhelyt. A nemzeti-híd újvárosi végében «Bagoly-vár» név alatt ismeretes emeletes épület van. Ennek a háznak pincéjében gyurták a fehér tésztaival együtt a jövő aranyos terveit. Pék és kenyeret süt, az üzlet forgalmas, van hitel. Az élelmes macedonok zsákszámba vásárolták a lisztet a legelső lisztraktárakból, azonban a fizetést mindig halasztgatták, míg egy szép napon, amely a keddi volt, egy büszke vasparipára felkapva, meglehetősen élelmi készlettel utnak indultak más városba, talán más országba, hogy a macedon kenyér utóizét ott is megkedveltessek. A mi hiszékeny hitelező kereskedőink pedig a rendőrséggel együtt tárt karokkal várják a kedves, szomszéd-pékek visszaérkezését. A macedonok pedig vigan dudolják: Várhatsz babám, elvárhatsz . . .

* **Fuvarosok sztrájkja.** Szombathelyről jelentik, hogy 500 keresztényszocialista fuvarosmunkás béremelésért sztrájkba lépett. Tanyájukat a katolikus körben ütötték fel, a hol a város rendőrkapitánya felkereste őket és kijelentette nekik, hogy munkabeszüntetésüket nem tekinthi sztrájknak, hanem a szolgálatból való kilépésnek. Ha tehát munkába nem állnak, a cselédtörvény utasításai szerint eltoloncoltatja őket.

* **A sikkasztás áldozata.** Baánból jelentik: Havassy adóárnok kedden revolverrel fejbeltette magát. Sérülése halálos. Havassy ellen a napokban panasz érkezett a pénzügyigazgatósághoz, hogy az illető nagyobb összeget sikkasztott az állam pénzéből. A pénzügyigazgatóság egy titkárt rendelt ki Havassy ügyének megvizsgálására és ekkor kitűnt, hogy a pénztárból ötezer korona hiányzik. Erre a sikkasztó adóárnok a büntetéstől való félelmében öngyilkosságot kísérelt meg. Trencsén-Baánból még a következő kiegészítő részleteket jelentik Havassy Alfonz m. kir. adóárnok sikkasztásáról: Havassy mint végzett jogász kezdte meg szolgálatát s már több mint 30 év óta áll az állam szolgálatában, a mely időből 22 évet Baánban töltött. Az évek óta teljesen siket ember az utóbbi hónapokban felünően viselkedett. Híre járt, hogy valami örökséghez jutott s ennek tulajdonították folytonos dözslését és költségesét, s mivel nagy mértékben alkoholistá volt, valószínű, hogy elméje sem ép. Augusztus 4 én és 6 ikán nem akart zárlatot csinálni, mire Jasinszky Vince adóellenőr nyomban jelentést tett a trencsényi pénzügyigazgatóságnak és a baáni járásbírósnak a

mely utóbbi azonnal lepecsételtette az adóhivatalt. Augusztus 7-én reggel, mikor a vizsgálatot akarták megkezdeni, nagy izgatottság vett erőt Havassyn, ki néhány levelet irt, azután pedig egy félreeső helyen kétszer a halántékába lőtt, de csak súlyos sebet ejtett magán. Mire a járásbíróshoz kísérték. Itt bevallotta a 4700 korona hiányt, a mit a laza ellenőrzésnek tudott be. Havassyt azonnal letartóztatták és két csendőr kíséretében Trencsénbe szállították. Jasinszky Vince ellenőrt a köteles ellenőrzés elmulasztása miatt hivatalától felfüggesztették. A vizsgálat folyik.

* **Gedeon Ferenc temetése.** Altalános, mély részvét mellett helyezték örök nyugalomra tegnap délután néhai Gedeon Ferenc nyug. takarékpénztári tisztviselő hült tetemeit. A Szalai utcai gyászház udvarát előkelő közönség sokasága töltötte meg. Ott voltak: Fetser Antal felsz. püspök, dr. Karsch Lollion kanonok, Hlatky Endre, Klédorfer Lambert, Harmathy Károly, Kepes Miklós, Tóth Imre, Sal Ferenc, Makucz Ernő, Kurovsky Ferenc, Ficzek Lajos, dr. Baróthy Akos, Molnár Lajos, Lukács István, Szmekta György, Czifra Gerő, Mihelty Adolf, Justh Károly, dr. Bodor Károly, dr. Fássy Lajos, Lévy Zsigmond, Frankó Endre, Tóth Márton, Kovács Jenő, dr. Márkus László, Poyvár János, Kovács Béla, Böszörményi Géza, dr. Bozóky Géza, Bartsch Artur, Dániel Lajos, Szöke András, Darvassy Lajos, dr. Szokoly Tamás, Zigre Miklós, Fülöp Lajos, Tóth István, továbbá előkelő hölgyközönség. A koporsó körül a Gedeon, Stocker és Mayer-családok toglaltak helyet. A gyászszertartást Spett Gyula oldalkanonok végezte segédlettel. A koporsót szebbnél-szebb koszorúk borították. A községben állott agastyáit igen sokan kísérték utolsó útjára az olaszai temetőbe.

* **A tisztviselők országos mozgalma.** Mint a lavina, úgy nő az a mozgalom, melynek célja: egységes keretbe foglalni Magyarország összes tisztviselőit. Sokáig az volt a közhit, hogy a társadalomnak leglassabban felkelésű, konzervatív osztálya a tisztviselői kar, s ime az Országos Tisztviselő Szövetség felhívásai alig egy hónapja mentek szét az országban s máris hatalmas, impozáns Szövetség tagjainak száma. Még is érdemi ezt a nagy érdeklődést a cél és az Országos Tisztviselő Szövetség vezetősége. A rég ohajtott Tisztviselő Takarékpénztárnak, két internátusnak és üdülőháznak felállítását még megalakulása előtt biztosítani tudta a Szövetség vezetősége, önérdeke ellen vet tehát az a tisztviselő, aki nem lép be tagul, mikor összes kötelezettsége mindössze négy korona évi tagsági díj. Az eddigi eredményekről a vezető-ég tegnap számolt be az ideiglenes választmányának. A választmányi ülésén mintegy 200 hivatal volt képviselve, köztük majdnem valamennyi miniszterium, közintézet, takarékpénztár és nagyobb vállalat. Dr. Danos Arpád titkár terjesztette elő jelentését, mely szerint eddig körülbelül nyolcvanezren csatlakoztak a Szövetséghez, ami — tekintve, hogy augusztus 10-ig rettek vissza a gyűjtővek — igen szép eredménynek mondható. A takarékpénztár, internátus, üdülőház kérdése is kedvezően fogadtattott, hogy a liga megalakulása után nyomban létesíthetők lesznek ezek is. Ezután a augusztus 20-án, Szent István napján megtartandó közgyűlés tárgysorozatát állapította meg a választmány. A legközelebbi választmányi ülés f. hó 16-án, csütörtökön este lesz a New York kávéház külön termében, addig is készséggel ad mindentéle felvilágosítást az Országos Tisztviselő Szövetség titkári hivatala (Budapest VIII. Péter-utca 45), mely a felhívást díjazással megküldi mindenkinek, aki eziránt ohaját vele közli.

* **Tolvaj borbélysegéd.** Vass Károly nyomozó r. ellenőr bekísérte tegnap délelőtt a Külvárosból Barcsai Béla rovottan uhu facér borbélysegédet, aki a nváradí va uti állomás III. o. váróterméből egy Szalontára utazni akaró ember mellől a paktáskáját ellopta. A táskát azután kivitte a Külvárosba s ott J. linek féle

kertészet mögött kövekkel feltörte s a benne volt inget s szürke rubát magára vette. A kározt Nagy István nagyszalontai asztalos mester az állomáson szolgálatot teljesítő Racskó József rendőr a panasz megtételre utasította, Barcsai ellen az eljárást megindította a rendőrség.

* **Öngyilkos regruta.** A helybeli 37-ik gyalogezred 15-ik századának egy regrutája, Kristán János leugrott az első emeletről éppen akkor, mikor az ezredes arra elhaladt az udvaron. A megdondolatlan ujoncnak az esés következtében a lágyéka leszakadt és a bal-karját törte. Eletveszélyes sérülésével beszállították a csapatkórházba. Kihallgatásakor tettenek okául azt adta elő, hogy a kiképző káplár pofonütötte s emiatt érzett szegényében követte el megdondolatlan tettét.

* **Agyontaposták a kollegái.** Beélben tegnapelőtt este vigan idogáltak a falu legényei. Az idogálás még tegnap reggel is tartott. Természetes egy falusi mulatság, még hozzá egy teljes 12 órás buzamu, verekedéssel kell, hogy végződjen. Itt e régi szokás csaknem hajótörést szenvedett, mikor egy beszszelt legény, Papp Sándor összeveszett egyik barátjával. Erre a korcsma két táborra oszlott és kezdetét vette az üveg repülés, székláb tördelés és a véres fejek előidézése. E csatározás közben a Papp Sándor tábora oly erővel rontott az ellentábornak, hogy a vezért, Papp Sándort a földre teperték és akaratauk ellenére is az ő háján folytatták a további verekedést egészen addig, míg a csendőrség, mint nagyhatalom meg nem érkezett. A csendőrök megérkezéskor a verekedők mind futásnak eredtek, csak Papp Sándor maradt a korcsmaiban. A csendőrök Papot halva találták és a vizsgálat során megállapították, hogy testén semmi külső halálos sérülés nyoma nem látszik, hanem belső elvérzés következtében halt meg. A tetteseket megállapítani nem lehet. A vizsgálat vezetésével a tenkei járásbírósg van megbízva.

* **A muzeum tolvaja.** Szekszárdról írják: Fein Artur kereskedősegéd, aki vasárnaponként bejárt az itteni tolnamegyei muzeumba, a kedvező időt felhasználva 20 darab arany és 29 darab ezüst igen értékes érmet és régi pénzt lopott ki az alkulescsal kinyitott szekrényekből. A lopott érmeteket és pénzeket a városban lévő ékszerésznél értékesítette. Megindították ellene az eljárást.

* **Nagy tűzvész.** Eszékről jelentik: A Száva-brofi pályaudvaron tegnap este nagy tűz ütött ki, amelynek a műhely, az anyagraktár, úgy szintén a petroléumraktár esett áldozatul. A kár jelentékeny. A tűzoltóságunk több órási megfeszített munka után sikerült a tüzet lokalizálni. A tűz oka ismeretlen.

* **A vonat alatt.** Ujvidékről táviratozzák, hogy Temerin és Goszpodince között a nyílt vasúti pályán a sinek között aludt egy kanászfű, miközben a robogó vonat keresztül ment rajta, de semmi baja nem történt. A kanászfűt a mozdony alól teljesen épen huzták ki.

* **Találtatott.** Barb Valér bádogostanonc egy drb csirkét talált a légszeszgyár mellett. Igazolt tulajdonosa 3 nap alatt a rendőrségen átvetheti, mivel ellenesetben elárvereztetik. Találtak továbbá egy erszén t egy zálogjeggyel s több postai feladó vevénnyel. Igazolt tulajdonosa átvetheti a rendőrségen.

EGYESÜLETEK.

* **A hivatalnokok gyűlése.** A nagyváradi hivatalnokai kar által a múlt vasárnap tartott gyűlés határozatához képest a ránk következő vasárnap délután 3 ór kor ismét gyűlést tartanak, melyre vonatkozólag a szervező bizottságtól a következő sorok közlésére kértünk fel:

Az alakítandó Hivatalnokok Egyesületének összes eddig beiratkozott tagjait s mindazokat kik az egyesület iránt érdeklődnek, felkérjük, hogy e hó 12-én, azaz vasárnap d. n. 3 órakor az Európa-szálloda kerthelyiségében tartandó értekezleten tekintettel az értekezlet fontosságára, minél számosabban megjelenni sziveskedjenek.

Az értekezlet tárgyai:

1. A múlt értekezlet jegyzőkönyvének helybenhagyása.
2. Az alapszabályok elkészítése.
3. Az alakuló gyűlés kitézése.
4. Indítványok.

A szervező bizottság.

TANÜGY.

Az iskolai értesítőkről.

II. (1.)

Katholikus intézeteink.

(Dr. H. L.) A beküldött értesítők ismeretét, deszcendentális sorrendben haladva, a nagyváradi királyi katolikus jogakadémia almanachján kell kezdenünk, amelynek második közleményünk első részét szántuk.

Ismeretes, hogy az intézet vezetésében jellegéhez képest a katolikus szellem igyekszik dominálni. Igyekszik, mondjuk, mert nem mindig tud. Hogy mi ennek az oka? Bizony azt egy szuszra bajos volna elmondani. Hogy deunt vires, azt épenséggel nem lehetne állítani. Volna itt rendelkezésre álló erő bőven. Csak az a kár, hogy erély nincsen. És ennek a sajnálatos körülménynek nemcsak magában az intézet szervezetében, hanem jó részben azon kívül fekvők az előidézői. Tulságosan messze vezetne, ha sokat foglalkoznánk velük.

Annyit mindenestre nyugodt lelkiismerettel elmondhatunk, hogy — est laudanda voluntas. És különösen kalapot kell emelnünk az intézet érdemes igazgatója előtt. Nehogy banális személykultusszal vádolhasson valaki, sietünk kijelenteni, hogy mi az illusztris tanférfiut még csak látásból sem ismerjük. Eltekintve azonban az ő országszerte becsült tudományos munkásságától, az az egy esztendő, amelyet e város falai között töltöttünk, nem egy alkalmat nyújtott nekünk arra, hogy az ő katolikus törekvéseit az intézet vezetésében, ha csak bizonyos távolból is, tapasztalhattuk.

Szép tanujelét adja egyébként ezeknek a törekvéseknek az értesítő is nem egy helyütt, ahol az intézet katolikus jellegét kidomborítja és a vallás-erkölcsi alapokra fektetett főiskolai nevelőoktatás követelményeit oly utánzraméltó módon iparkodik megvalósítani.

Pozitív keresztény hit hatja át Bozóky Alajos dr. királyi tanácsos igazgató szószerint közölt megnyitó beszédét, amely azonkívül az ideális hazaszeretet hangsúlyozása mellett oly finom pengével vágja meg az utilitarizmus éhes követőit, akiknek a hazafiság «merő üzlet», akiknek a történelem haszontalan lim-lom, melynek tanítási ideje alatt az ifjuság sokkal hasznosabb dolgokat tanulhatna és végül, akiknek «nemcsak, hogy hazájuk nincs, hanem Istenök sincs.» (Almanach 8., 9. és 10. oldal.)

Illik ehhez a határozott, férfias beszédhez az a megleghangu üdvözlő fölírat, amelyet a főiskola tanári kara Apponyi Albert gróf vállas és közoktatásügyi miniszterhez intézett hivatalbalépése alkalmával. A fölírat reflektálva a miniszter kijelentésére a vallás-erkölcsi alapon nyugvó nemzeti kulturáról, hozzá teszi, hogy ez az ideál »a nagyváradi királyi katolikus jogakadémiának évszázados tradíciója, működésének kiinduló pontja volt és ezentul is iránytszabó vezércsillaga lesz.«

Igy társul az igazgató beszédével és működésével a tanári kar állásfoglalása. De hisz n ez természetes is; amilyen a fő, olyanok a tagok, amilyen a fa, olyan az almája. Es ugyan ki látott már hadvezért megfelelő vezérkar nélkül?

Hogy a laudanda voluntas mennyire meg van az intézet vezetőségében, látjuk abból is, hogy *Bosóky* Alajos dr a Szent István Társulat választmányának, valamint irodalmi osztályának tagja, ugyancsak a budapesti központi növendékpapság egyházirodalmi iskolájának tiszteletbeli tagja; *Hoványi* Gyula dr tanár ugyancsak a Szent István-Társulatnak, emellett még az Országos Pázmány-Egyesületnek is rendes tagja, a Nagyváradi Katolikus Kör választmányi tagja, végül, amint ez szerepléséből köztudomású, katolikus autonómiai kongresszusi képviselő s egyúttal előadó is.

Ki kell emelnünk, hogy mindezeket az értesítőben találjuk felsorolva, a személyi adatok közt.

A tanári kartól lévén szó, helyénvaló megemlékeznünk az értesítő nyomán azokról a súlyos csapásokról is, amelyekkel a Gondviselés az intézet tanári karát meglátogatta, elszólván közülök *Szalcsányi* Hugó dr-t, majd később e lapok első szerkesztőjét, dr *Persé* Adolfot.

Az elparentáló beszédek, amelyeket az értesítő szövegében közöl, az élő keresztény hit gyöngéd megnyilatkozásai.

A tanári katedrák személyi változásainál érinthetjük *Somló* Bódog távozását is. Debuisset pridem. Az eltávozott, aki a háta mögött amolyan tolv- és emelőgép szerepét játszó hárompontos testvérek támogatása mellett esodálatosan értett ahhoz, hogyan kell az értéktelen semmit a nagyság kábitó látszatával garnírozni, egyike volt az intézet rossz szellemeinek. Szeretjük hinni hogy *Kiss* Géza dr ban csak tanszéke talál utódra s nem istentelen rendszere követőre. *Somló* Bódog távozását az előnyös jelenségek csoportjába sorozzuk.

A két papot, *Károly* Irén dr premontrai kanonokot, főgimnáziumi tanárt, ugyancsak *Némethy* Gyula dr theologiai tanárt, az akadémia hitszónokát, akit éppen a lefolyt tanév alatt kebelezték be a budapesti magyar királyi tudomány-egyetem hittudományi karába, az elmúlt iskolai évben is megtaláljuk a magántanárok sorában. A katolikus szellem energiáját, gyakorlatiasságát ez a körülmény is hivatva van növelni.

Kár, hogy itt azután a mi szempontunkból körülbelül pontot kell tennünk. Ismétéljük, a jóakarát számtalan példájával szolgál az értesítő. Szolgál az intézet s jelesül a benne nevelt ifjuság külső élete is, de hát, bármennyire derék, tudós, hithű férfiak is üljenek a szóban levő katolikus főiskola katedráján, kézenfekvő tény az, hogy nem tud s ha — a mai stádiumban marad, még igen sokáig nem fog tudni *bele illeszkedni a gyakorlati katolicizmus harcvernalába*. Ez így van. *Persé*, igaz, hogy ennek — mint már fentebb érintettük — sok oka-foka van.

Félre ne értsen bennünket senki. Mi nem azt mondjuk, hogy a nagyváradi katolikus jogakadémia mögötte, alatta marad nivó dolgában — mondjuk — a pozsonyinak, vagy például a pécsinak, vagy akármelyik királyi katolikus, vagy püspöki, érseki jogliceumnak, vagy bárhogy nevezzük is. Dehogy... A nagyváradi katolikus jogakadémia ellen minden *szabadkőműves aknamunka* ellenére is, sem a hazafias keresztény szellem, sem a tudományos nivó szempontjából kifogás nem emelhető.

Hiányzik azonban a jóakarát mellett a határozottság, az energia, a gyakorlati, korszerű katolikus érzék a vezetésben. Már pedig ez manap elsőrendű tényező.

Az értesítő élén szűkszavu történelmi viszapillantást találunk. A visszatekintést ez a mondat fejezi be: »Az intézet a katolikus tanulmányi alaplól tartatik fön» Ezen a begombolkozott mondaton kívül aztán egy hangot sem hallunk a történelmi retrospektusban a katolikus jelleg eredetéről. Holott ez éppen itt nagyon fontos. Rosszhiszemiség volna-e ez? Határozottan nem az. Mutatják a fentebb közölt szép keresztény passzusok, mutatja az almanach egész egybeállítás, az intézet vezetése. Hanem hát, akárhogyan is van, szó, ami szó, a hiba bizony megvan.

A tanárok irodalmi működésének feltűntetéséhez is van hozzászólásunk. Mindenesetre épüléssel látjuk, hogy a szakirodalom mellett közülök többen éppen a katolikus sajtót támogatják szellemi közreműködésükkel. Így *Molnár* Imre az ő nagybecsű politikai tanulmányát, a »A jövő« címel tudvalevőleg éppen a mi lapunk számára írta meg s csak azután adta ki külön lenyomatban. *Némethy* Gyula dr számtalan alkalommal keresi föl az szellemes, értékes, főként esztétikai cikkeivel tapunkat. Hát ez mind igen szép.

Nem találjuk azonban nyomát az évkönyvben a tanári kar társadalmi munkájának, noha magunk is jól tudjuk, hogy a fakultás tanárai közül a városi szocietásban többen fejtek ki tevékenységet, főként az egyesületi életbe illeszkedve előadások, fölolvasások útján. Ebbeli munkásságokról azért volna érdekes az áttekintés, mert a jó dolgok mellett eliminálandók is szembeötlőnek.

Nem kell ugyanis ebben a városban sokat magyaráznunk, hogy a nagyváradi királyi katolikus jogakadémia katedráin mindig akad az általános szabály alól olyan kvétel, amely a Somlyóirányt, ha ugyan ezt is iránynak lehet nevezni, szeretné tovább plántálni. Látnunk ezen a különös mezőnyön néha egy vagy talán két embert, aki a szociáldemokráciával s az istentelenséggel köztudomás szerint kacérkodik.

Hát, hadd lássa a nyilvánosság az ilyen urak iskolán kívül folyó munkásságát az almanachban is. Legalább eszébe jut gondolkodni, milyen embereket alkalmazott a katolikus közpénzekben a liberális éra, amely mindenkor fázott az autonómiának kiépítésétől.

Olyan évkönyvben, amely még az akadémia istentelenségeiről is beszámol az ezzel a buzgósággal homlokegyenest ellenkező veszedelmes társadalmi munkát szembe kell állítani. Egy emberben sincs két lélek. Ki amilyen szellemben ágál a társadalomban, akként vezet, vagy félrevezet a tudományos oktatás mezéjén is.

TÁVIRATOK.

A német császár látogatása.

Berlin, aug. 9. A német császár az idén nem fog többé külföldi utazást tenni. Nem fogja tehát a spanyol király látogatását sem viszonzozni.

621 000 frank ajánlat.

Budapest, augusztus 9. (Saját tud. táv.) A kölni Chemiker Zeitung írja, hogy a karthausi atyáknak 621 ezer frankot ajánlottak fel a Chartrense gyártásának titkáért és védjegyéért. A rendfőnöke azonban nem fogadta el az ajánlatot.

A Sirio katasztrófája.

Karthagena, aug. 8. A Syrio elsüllyedésénél szerencsétlenül jártak közül még 270-en hiányzanak. Az eddigi adatok szerint 522 egyént mentettek meg.

Az új amerikai nagykövet.

Konstantinápoly, augusztus 9. Az új amerikai nagykövet még mindig nem kapott választ ama kérelmére, melyben megbízó leve lének átadására audienciát kért. Az itteni diplomaták, kiknek véleménye szerint Törökország is csakhamar elismeri nagykövetnek, ilyenül tekintik.

Görög bandák fészkelődése.

Konstantinápoly, augusztus 9. Román jelentések szerint újabb görög banda kelt át a határon és ezidőszent Grzvena közelében tartózkodik.

REGÉNYCSARNOK.

Gyorgyejev Foma.

Írta: Gorkij Maxim 115.

Hirtelen erőlködni kezdett, a kezével hadonázott s ki akarta rántani a kötelékek közül.

— Várj csak egy kissél — mondta Bobrov, miközben vállon ragadta. Fogjátok meg!

— Ugy, ugy! Fogjatok csak — mondta Foma keserűen és szomorúan. Fogjatok csak...

— Maradj nyugton — kiáltotta Majakin.

Foma hallgatott. Megértette, hogy mindaz, amit tett, hiábavaló volt s hogy szavai nem ingatták meg a kereskedőket. Nagyon szegénynek, nagyon nyomorultnak érezte magát most s úgy tűnt föl neki, hogy már régen volt, mikor káromkodott s leszidta ezeket az embereket. Most hirtelen az jutott eszébe, hogy meg kell magyaráznia tetteinek okait. Így szólt tehát:

— Én az igazat akartam... Ez így nem élet!

— Tökfejl! — dörmögött Majakin. Mitéle igazságot tudsz te mondani? Mi tudsz te?

— A szívemet elemésztette a fájdalom. Mivel tudjátok igazolni magatokat Isten előtt? Nem, én tudom, én az igazságot mondtam.

— Már vezekel — mondta Reznikov.

— Látszik, hogy bolond...

— Azt hiszed te, hogy mindenkinek az a hivatása, hogy igazat mondjon? — kérdezte Majakin. Az igazságot nem a szívével, hanem az eszével fogja föl az ember. Érted? De ehhez ész kell... Ész... Az ellenfedet is értened kell s ha érted, ha még azt is tudod, hogy mit álmodik, akkor nekironthatsz!

Majakint majdnem elragadta gyakorlati bölcselkedése, de aztán észrevette, hogy a legyőzött nem érdemes oktatni s elhallgatott. Foma nyöszörögve szólt:

— Jó. Nem bánom. Csak engedjete. Minden a tietek. Én rám csak nincs szükségtek? Legyőztetek. Nagy Isten, mit tettetek velem? Mindenki Foma beszédére figyelt.

— Eltem... folytatta Foma — néztem... gondolkodtam. A szívemet sebeztek meg ezek a gondolatok! S most fölfakadt a seb a szívemen... Most elfogytak erőim. Mintha minden vérem kifogyott volna. Mái élttem... mégis azt gondoltam, hogy egyszer csak megmondhatom az igazságot... Nos, ma megmondtam...

Egyhanguan beszélt s beszéde a lázas beszédhez hasonlított.

— Megmondtam... s csak kiraboltam magamat... A beszédemnek nem volt semmi toganatja... Minden úgy maradt, ahogy volt. Valami föllobbant s elégett bensőmben... s most nincs benne semmi. Mire várjak most már? Mit reméljek? És minden úgy maradt, ahogy volt...

Majakin gunyosan nevetett.

— Hát mit gondoltál? Azt, hogy a nyelveddel el tudod nyalni a hegyeket? Hülye vagy...

— Es mégis ti vagytok az oka mindennek — mondta Foma újból s hangjában sok biztonság hangzott. Mindennek ti vagytok az oka. Ti rontottatok meg az életemet! Ti tojtottátok meg... ti! Nyomorultak vagytok! Átok legyen rajtatok!

Most mozgolódni kezdett a széken, ki akarta szabadítani kezét a kötelékekből s vilámlott a szeme, mikor így szólt:

— Most pedig azt mondom, hogy vegyétek le a kötelékeket!

Reznikov így szólt:

— Ne lármázz! Ne tombolj! Rögtön a városba érünk... Me hozz ránk szegyeke... Különbben kénytelenek leszünk téged a hajóról egyenesen az örültek házába szállítani.

— Ugy? Ugy? — ordított Foma. Az örültek házába akartok vinni?
Nem feleltek. Foma végig nézett rajtuk, aztán leborgasztotta a fejét.
— Maradj nyugodtan . . . akkor levesszük a kötelekeidet — mondotta valaki.
— Nem szükséges — jegyezte meg Foma halk hangon. — Mindegy . . . Füttyölök rátok! Ugy sincs semmi célja.
(Vége köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

Budapest, augusztus 9.

Osztrák hitelrészvény	— — —	878	—
Magyar hitelrészvény	— — —	796	—
Lezámitoló bank	— — —	506	—
Rimamurányi	— — —	525	—
Osztrák-m. állam vasutirészvény	— — —	670	—
Közuti vasut	— — —	594	—
Városi villamos vasut	— — —	327	50

A gabonatőzsde határídeje.

Budapest, augusztus 9.

Buza okt. ápr.	— — —	15 26	—	14 88
Rozs okt.-re	— — —	12 40	—	12 52
Tengeri augusz. 1906	— — —	1248	—	13 04
Zab ápr.-ra	— — —	—	—	11 04
Repce aug.-ra	— — —	32 50	—	32 70

SZERKESZTŐI PÓSTA.

S. A tárca jönni fog, de a vers gyenge.

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

Minden háztulajdonosnak

sáját érdeke, hogy jó házfedele legyen. Ennélfogva ajánlom 18 év óta fennálló jóbírúknak örvendő

cserepező iparüzletemet.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkálatokat, ugymint **cserep-, pala-** stb. **fedeleknél** évi jókarban tartását évi csekély összeg fizetése mellett. Nemkülönben zsindeyes tetők **cserepre való átfedését** a legolcsóbb árak és legkedvezőbb fizetési feltételek mellett. Mint a múltban úgy a jövőben is legfőbb törekvésem, hogy megrendelőimet a legpontosabb munkálatokkal teljesen kielégítek.

Maradtam kiváló tisztelettel

Tárnoky László cserép- és palafedő mester
Szaniszló-u. 717.

Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünket idegenbe, hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményű

BÚTOROKAT

gyári árban, kezeség mellett a

Magyar Műbútorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalata.

Kivánatra tervek és költségvetések. — Telefon 421 szám.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

ízléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfeljek,

számlák, falragaszok,
báti meghívók,
táncrendek, étlapok,
naplók,
palackfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok

stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

**Ügyes
lapkihordónő**
felvétetik a
"TISZÁNTÚL", kiadóhivatalában

HIRDE T É S E K

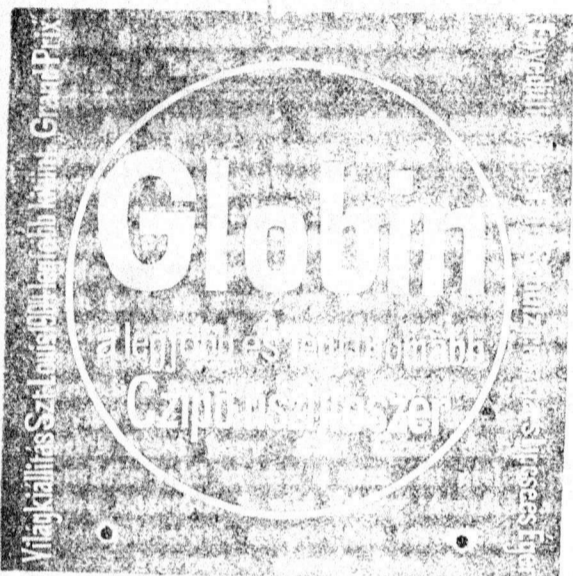
jutányos árban
felvétetnek a

"TISZÁNTÚL"

kiadóhivatalában

Baross-utca 60—sz. házban egy modern uri lakás fürdőszobából s a hozzátartozó mellékhelyiségekkel **1906 november 1-től**, valamint ugyanott egy udvari magtár és aszfaltozott pincehelyiség minden órán kiadó.

Értekezhetni a Polgári takarékpénztár részvénytársaságnál **Kossuth Lajos-u. 4 sz.**

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

értesíti a u. órd. izzólámpa körtéket last raktáron 3. legfeljebb 34 watt fogyasztóközönséget, hogy tassel egy ritvánként, melyek legolcsóbb árú kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, homályos (matt), világos fényképes lámpák és mindenféle izzólámpa különbözőségeket ugyancsak tartell áron kerületi eladárra. Ugyancsak kaphatók **nerst-lámpák és osmium-lámpák** gyártásuknál 15 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett
ivlámpák

kaphatók a villamos mű igazgatósága által

— **villamosvilágítási** —

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlámpák kezelését, hozzávaló szénpalcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

Vasöntőde Nagyváradon.

Van szerencsénk a t. közönség tudomására hozni, hogy

Tátray és Klier cég alatt

egy a mai kor vívmányaival felszerelt

VASÖNTÖDÉT nyitottunk.

melyben mindenféle vasöntések, gépkatrészek gyorsan, jól és olcsón öntetnek. — Tisztelettel

Tátray Sándor és Klier Alajos Nagyvárad, Teleky-utca 35.

Moskovits Farkas és Társa

„Első nagyváradai cipő és csizmagyár“

A székesfővárosi m. kir. államrendőrség szerződéses szállítói

370 munkás és alkalmazott. Fiók gyártelep Budapesten. **Tanonc internátus** 24 belakó, 18 bejáró tanonc.

Készítünk kizárólag **kézimunkával a legfinomabb**

Férfi-, női
és gyermek-

cipőket, csizmákat

s legtartósabb kivitelben

∴ **francia, angol és amerikai** szabás szerint s ezeket:

eredeti gyári szabott áron

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. számú saját házunkban (volt rendőrségi épület) **kicsinybeni eladási üzletünkben árusítjuk.**

Különleges lábbelik katonatisztek, gazdászok, vasuti és postatisztek, csendőrök és pénzügyőrök részére.

